

Factsheet Forensische zorg

Cijfers over tbs en overige forensische zorg

Wat is forensische zorg?

Waar in Nederland?

- **Forensisch Psychiatrisch Centrum**
- **Forensisch Psychiatrische Kliniek**
- **Forensisch Psychiatrische afdeling, Forensisch Verslavingsafdeling, Sterk Gedragsgestoorde Licht Verstandelijk Gehandicapten**

Forensische zorg is een combinatie van zorg en eventuele beveiliging voor mensen die een strafbaar feit hebben gepleegd (of hiervan verdacht worden) en een psychiatrische stoornis en/of verstandelijke beperking hebben.

Forensische zorg valt onder het Ministerie van Justitie en Veiligheid. De divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinrichtingen koopt de forensische zorg in.

In de meeste gevallen wordt Forensische zorg door de rechter opgelegd als onderdeel van een straf of maatregel aan iemand met een psychiatrische stoornis of verstandelijke beperking die een strafbaar feit heeft gepleegd. Het doel van forensische zorg is het voorkomen van recidive. Dat wil zeggen dat men wil voorkomen dat iemand opnieuw een strafbaar feit pleegt. Dit wordt gedaan door patiënten te behandelen en begeleiden zodat zij weer veilig kunnen functioneren in de maatschappij.

Verantwoordelijke partijen binnen forensische zorg

Indicatiestelling NIFP Het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie	Plaatsing DIZ Divisie Individuele Zaken en reclassering
Reclassering PMO Psycho Medisch Overleg	Inkoop DJI Dienst Justitiële Inrichtingen Divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinrichtingen
Zorg leveren Aanbieders forensische zorg	

Forensische zorg naar beveiligingsniveau (cijfers 2018)

Niveau 4

- Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC)

Zwaarste niveau

Een **FPC (tbs-kliniek)** is een gesloten instelling waar patiënten verblijven aan wie de **maatregel tbs met verpleging** van overheidswege is opgelegd. In een FPC worden mensen met een psychiatrische aandoening behandeld, die een ernstig strafbaar feit hebben begaan. Het beveiligingsniveau is zeer hoog.

Behalve tbs-patiënten met verpleging bevinden zich in de FPC's soms ook patiënten zonder tbs-titel. Dit zijn patiënten die bij aanbieders van forensische zorg met een lager beveiligingsniveau niet goed behandeld en beveiligd kunnen worden.

7 FPC's capaciteit
1.190 plaatsen
923 plaatsen bezet

Niveau 3

- Forensisch Psychiatrische Kliniek (FPK)
- Forensische Verslavingskliniek (FVK)

In een **Forensisch Psychiatrische Kliniek (FPK)** en **Forensische Verslavingskliniek (FVK)** verblijven patiënten met complexe psychiatrische problematiek, die voor hun opname in de kliniek grensoverschrijdend of gevaarlijk gedrag hebben vertoond.

Ook hier kunnen patiënten uit de reguliere zorg én forensische patiënten met een strafrechtelijke titel worden opgenomen. De kliniek biedt een intensieve behandeling aan in een hoog beveiligde omgeving die is gericht op het verminderen van delictgevaarlijkheid.

9 FPK's
3 FVK's
449 plaatsen bezet

Niveau 2

- Forensisch Psychiatrische Afdeling (FPA)
- Forensische Verslavingsafdeling (FVA)
- Sterk Gedragsgestoorde Licht Verstandelijk Gehandicapten (SGLVG)

Een **FPA** is een **beveiligde afdeling van een kliniek**, waar zowel reguliere patiënten als forensische patiënten kunnen worden opgenomen. Op een FPA worden mensen met een psychiatrische aandoening behandeld, die voor de opname of in een andere kliniek grensoverschrijdend of gevaarlijk gedrag hebben vertoond.

Op hetzelfde beveiligingsniveau wordt behandeling geboden voor de doelgroep verslaafden op een FVA en voor de doelgroep verstandelijk gehandicapten in een SGLVG+voorziening.

23 aanbieders
716 plaatsen bezet

Niveau 1

- Besloten afdeling

Besloten afdeling in een reguliere ggz-instelling of reguliere verslavingszorgafdeling of de resocialisatieafdeling van een FPA, FVA, FPK of FPC. Op deze afdelingen verblijven reguliere patiënten en forensische patiënten. Een deel van de forensische patiënten start hier

met hun behandeling. Ook stroomt er een groep in vanuit de hogere beveiligingsniveaus. In het algemeen wordt tijdens het verblijf op deze afdelingen toegewerkt naar terugkeer in de maatschappij.

23 instellingen
273 plaatsen bezet

Opzet tbs-traject

Verlof

Tbs is gericht op een veilige terugkeer in de samenleving. Pas als het begeleid verlof goed verloopt, volgen onbegeleid verlof, transmuraal verlof en uiteindelijk proefverlof.

Verlofmachtiging

Verlof tijdens de tbs-behandeling is alleen mogelijk na uitvoerige beoordeling door verschillende partijen. Op basis van de beoordeling gedragsdeskundigen in de kliniek, kan een FPC bij de minister van Justitie en Veiligheid een verlofmachtiging aanvragen voor een tbs-gestelde. De minister legt de aanvraag vervolgens voor aan het onafhankelijke Adviescollege Verloftoetsing Tbs (AVT). Op basis van het positieve of het negatieve advies van het AVT neemt

de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) uiteindelijk namens de minister de beslissing over het verlof van de tbs-gestelde. Een verlofmachtiging wordt afgegeven voor 1 jaar.

Risicotaxatie

Bij iedere verlofmachtiging vindt een risicotaxatie plaats. Als de behandeling en/of de (maatschappelijke) veiligheid verlof niet toelaten, dan komt de tbs-gestelde niet in aanmerking voor verlof. Wordt het verlof wél goedgekeurd, dan kunnen er aanvullende voorwaarden aan het verlof zitten, bijvoorbeeld een gebiedsverbod. Door deze gefaseerde en telkens getoetste resocialisatie worden de maatschappelijke risico's van tbs tot een minimum beperkt.

In 2017

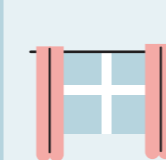
1 ontvluchting uit een kliniek

40 overige onttrekkingen niet (op tijd) terugkeren van onbegeleid verlof en onttrekking aan begeleid verlof

In totaal 70.000 verlofbewegingen

In 99,9% van de gevallen verloopt een verlof dus **zonder ongeoorloofde onttrekking.**

Alles buiten tbs met dwangverpleging vormt de Overige Forensische Zorg (OFZ)

Verblijfszorg

Beschermd wonen is een vorm van (kleinschalig) wonen waarbij op verschillende niveaus begeleiding en ondersteuning wordt geboden.

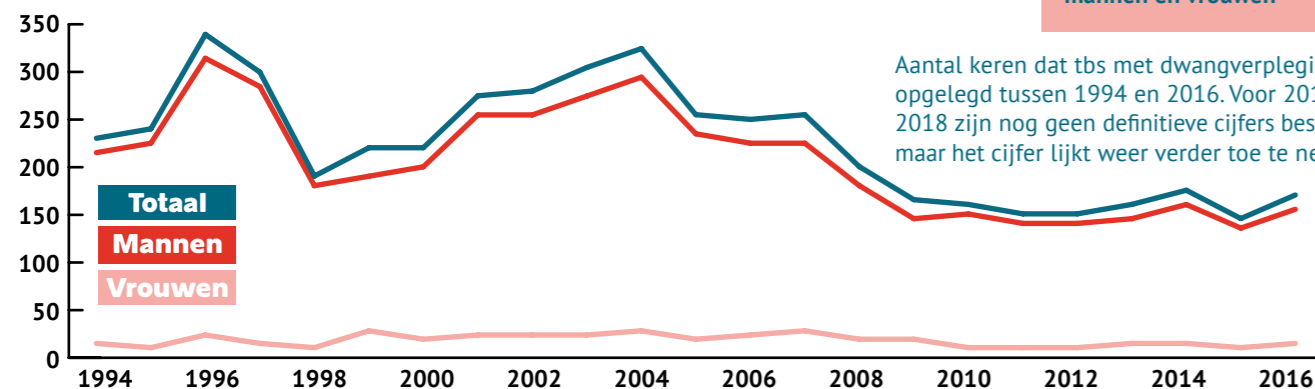

Ambulante zorg

Bij ambulante zorg is er geen sprake van verblijf. De patiënt kan voor zorg, behandeling, begeleiding en dagbesteding naar de hulpverlener toe komen, of de hulpverlener bezoekt de patiënt.

Tbs met dwangverpleging 1994 - 2016

Groot verschil aantallen mannen en vrouwen

Aantal keren dat tbs met dwangverpleging werd opgelegd tussen 1994 en 2016. Voor 2017 en 2018 zijn nog geen definitieve cijfers beschikbaar, maar het cijfer lijkt weer verder toe te nemen.

Kosten tbs en OFZ

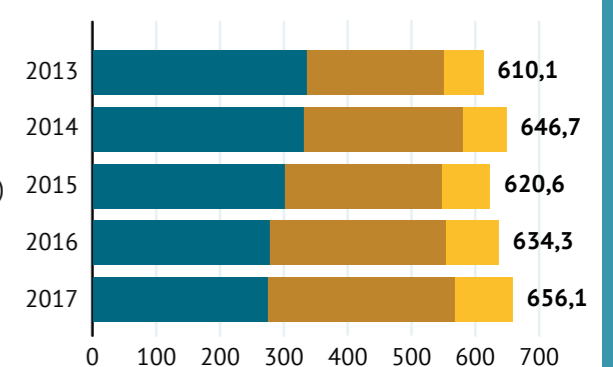
De kosten van tbs-zorg zijn tussen 2013 en 2017 gedaald, terwijl de kosten van de overige forensische zorg juist toenamen. Dat geldt voor zowel de intramurale als de ambulante overige forensische zorg.

Door de inspanningen van GGZ Nederland is tot en met 2021 in totaal 28,5 miljoen euro extra beschikbaar gekomen voor de forensische zorg. Dat is vastgelegd in de Meerjaren-overeenkomst Forensische Zorg 2018-2021.

Kosten DJI voor forensische zorgproducten in miljoenen euro's

- tbs (rijk en particulier)
- Overige forensische zorg intramuraal
- Overige forensische zorg ambulant

Bedragen x € 1 mln.

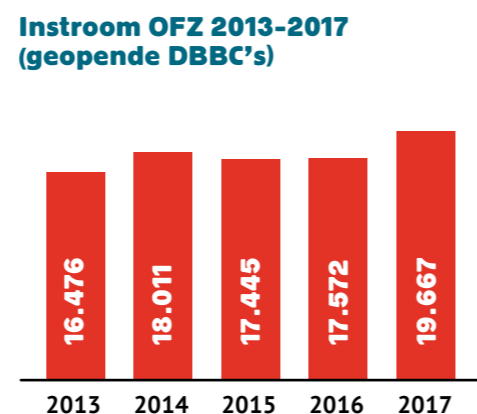
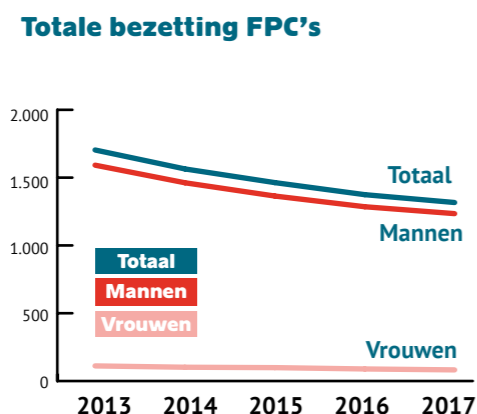

Daling in bezetting FPC's, instroom OFZ stijgt

De totale bezetting van Forensisch Psychiatrische Centra (FPC's) tussen 2013 en 2017 flink afgenomen. Door een toename in het aantal veroordelingen met tbs, ontstaan er momenteel weer wachtlijsten.

De instroom van patiënten is bij overige forensische zorg (OFZ) juist flink gestegen, tussen 2013 en 2017.

Diagnosegroepen binnen de overige forensische zorg (klinisch/ambulant)

Stoornis/behandeling	Aantal	Percentage
Aan middel gebonden st.	5.097	25,9%
Diagnostiek	3.475	17,7%
Behandeling kort	2.248	11,4%
Persoonlijkheidsstoornissen	2.661	13,5%
Problemen misbruik/verwaarlozing	195	1,0%
Restgroepdiagnoses	1.314	6,7%
Schizofrenie en andere psychotische st.	1.164	5,9%
Seksuele stoornissen	650	3,3%
Stoornissen in de impulsbeheersing	1.788	9,1%
Stoornissen kindertijd	1.075	5,5%
Totaal	19.667	

Daling in capaciteit en bezetting LFPZ (longstay)

Als de tbs-behandeling niet tot vermindering van het delictrisico leidt, dan kan een tbs'er door de Minister op een afdeling voor langdurige forensische psychiatrische zorg (Lfpz) worden geplaatst. Voorheen heette zo'n afdeling 'longstay'.

	2013	2014	2015	2016	2017
Capaciteit LFPZ	155	120	112	110	110
Bezetting LFPZ	148	126	115	108	102

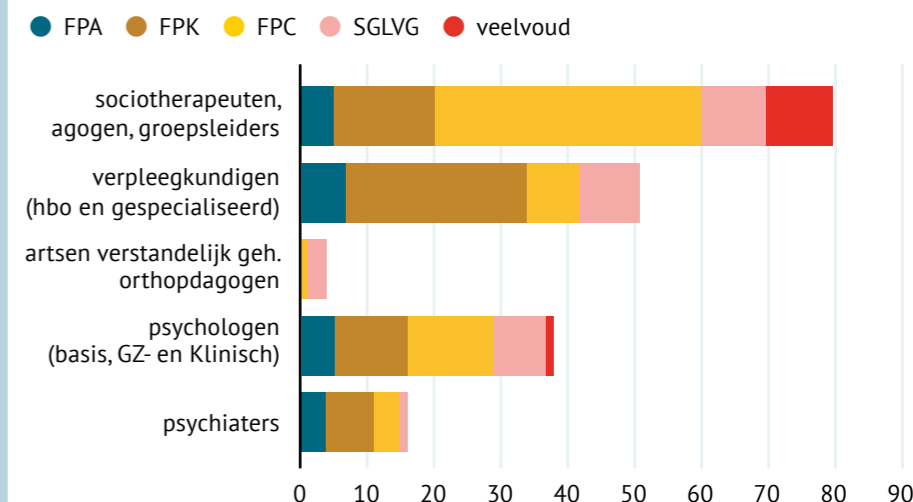
Bronnen: DJI in getal 2013-2017, NZa Marktscan Forensische Zorg, CBS, DJI Informatieblad Forensische Zorg, DJI Infographic Forensische Zorg.

Tekorten op arbeidsmarkt forensische zorg

In 2018 publiceerde Andersson Elffers Felix (AEF) het rapport 'Forensische Zorgen: Onderzoek naar kwaliteit en veiligheid in de forensische zorg'. GGZ Nederland was één van de opdrachtgevers voor dit rapport.

In het rapport kwam ook uitgebreid de arbeidsmarkt voor de forensische zorg aan bod. Begin 2018 bleken er **opvallend veel vacatures voor sociotherapeuten/agogen/groepsleiders** te zijn. Met name in de FPC's bleken er tekorten te bestaan voor deze beroepsgroepen. Bij de FPK's was er naar verhouding een **groot tekort aan verpleegkundigen** (hbo en gespecialiseerd).

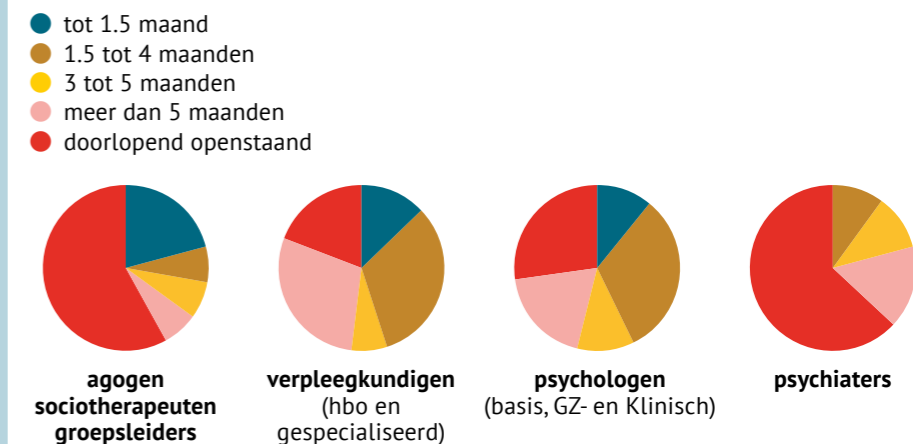
Aantal vacatures begin 2018 per beroep en per zorgtype

veel vacatures voor sociotherapeuten agogen groepsleiders

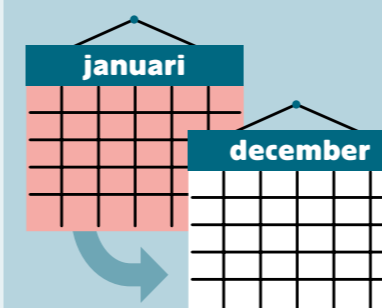
groot tekort aan verpleegkundigen

Hoe lang staan vacatures open per beroepsgroep?

Ook werd door AEF aan zorgaanbieders gevraagd hoe lang vacatures openstonden. De aanbieders van forensische zorg gaven aan dat **een aanzienlijk deel van de vacatures doorlopend openstaat**. Dat is vooral zo voor psychiaters en sociotherapeuten/agogen/groepsleiders. Het lukt uiteindelijk meestal om verpleegkundigen (hbo en gespecialiseerd) te vinden, maar de zoektocht duurt vaak vele maanden.

Een belangrijk deel van de extra **28,5 miljoen euro** voor de forensische zorg is bedoeld voor **opleiding en werving van nieuw personeel**. Hierdoor hoopt GGZ Nederland dat het in de toekomst makkelijker voor aanbieders van forensische zorg wordt om goed personeel te vinden én te behouden.

belangrijk deel naar opleiding en werving nieuw personeel

Bron: Forensische Zorgen: Onderzoek naar kwaliteit en veiligheid in de forensische zorg, AEF 2018.

© GGZ Nederland 2019
Publicatienummer: 2019-420
*Overname van teksten is
toegestaan met bronvermelding.*

GGZ Nederland
Piet Mondriaanplein 25
3812 GZ Amersfoort

T 033 460 89 00
info@ggz nederland.nl
www.ggz nederland.nl

